

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 6. Per Chiloënses Insulas gesta narrantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Religionis
tyrocinium.

Obedientia

Virginitas.

Spurcitia
horror.

A parentibus
fuga.

probris adolescentibus Societate, ferocissimos molossos undique conquistos eduxit, tantâ felicitate, ut lascivens cohors, metu canum jamjam involantium, fugam capessiverit. Urbis Episcopus Modelinus, summopere Melchioris familiaritate delectatus, assererat cum alicetivâ vitæ peritiam tantulâ in ætate assequutum fuisse. Annum agens duodevigesimali in Peruviam navigans, Limæ Societati mancipatus, virtutum & litterarum exercitio inter paucos eminuit. Jam Sacerdos, ac si hujus sæculi septimo in patriam renavigans, nullam non virtutem Apostolicis viris necessariam excoluit. Obedientiæ, quam scitè Climacus sepulturam voluntatis & quamdam mortem nuncupat, ita se tradidit, ut quâvis in re ab Majorum nutibus, tanquam ab Christi imperiis, penderet. Ne minimam quidem Religionis nostræ legem à quoquam infringere visus est. Castitatem hominis satis laudavero, si post Eusebium Nierembergium, ejus encomistam, asseruero, eum cum gratiâ baptismali, quantum conjectari potuit, obiisse: & tamen peccata sua ita desolebat, ac si nocentissimam vitam egisset. Castrens in urbe aula est Inda puella, fruges è nostro orto furandi ergò, scalas parieti admovere, quam ut conspexit noster Melchior, è domo se proripiens tamdiu editis clamoribus fugit, donec cives re vulgatâ ad laudandum castissimum Nicetam concurrerent. Dum circa hostium fines ingruente nocte iter cum socio haberet, & moneretur ut ad munitam neptis honestissimæ matronæ domum, non longè semotam, vitandi periculi ergò, pernoctatum iret, nullo modo ad id adduci potuit, minùs sibi ab hostibus timens, quàm à carne & sanguine. Periculosâ tempestate navigans, cum pænè de salute omnium conclamatum esset, & ipse navis gubernator gubernaculi curam deponere vellet, post fusas ad Deum preces, imperiosâ voce jussit vela laxari, spondens ventorum prosperitatem, qui non diu post præter omnium spem placidissimè aspiravere: nemine non fatente omnium incolumitatem Melchiori debeti. Multa prædixisse fertur, certo eventu confirmata. Poma ab eo cupita, extra tempestivitatem cælitus accepisse, & accepta Deo intacta reseccasse, non levis author narrat. Multas instituit ad varios Barbaros in continenti terra expeditiones, ingenti fructu, donec Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo primo nonâ Junii esserretur. Funeri efferendo succollavere viri primarii: Episcopus verò, cum Clero, & utroque Magistratu, religionumque Ordinibus, flebiliter parentavit. Periti pictores effigiem mortui, quamvis maximè vellent, pingere nequiverunt: quod ab nonnullis ad miraculum relatum est. Quid verò tantus vir Chunorum Apostolus & Chiloënsium diuturnus doctor in continenti postea fecerit, alii pro instituto narrabunt.

CAPUT

VI.
Per Chiloënses insulas gesta narratur.

Augustini Villazæ virtutes.

Augustini Villazæ & Gasparis Fernandii labores.

Abstinencia

PRO Melchioris Vanegâ ad Archipelagum Chiloënsium missus est Augustinus Villaza, in Beticâ ad rusticos, & in Chilensi regno ad Araucanos (à quibus in captivitatem abactus fuit) Apostolicis expeditionibus clarus: cujus viri tanta fuit animæ puritas, ut sapius Christus & Maria sacrum facienti, gratias pro beneficiis agenti, in cubiculo preces fundenti, se spectandos præbuerint. Ubi is longâ navigatione defunctus ad insulas Chiloënses appulit, compositis Hispanorum conscientiiis, cum Gaspare Fernandio compactam è tribus asseribus cymbam ascendens, octoginta pagorum inspectionem occcepit. E quinque mensibus, quibus hæc inspectio peracta est, trimestre integrum, nunquam intermittente hycmali brumâ, in madida veste ambo transfugerunt. Toto eo tempore lodicibus nive aut pruina madefactis sese involvebant. Madori accedebat frigus adeò acre, ut ipsa animalia rigore exanimarentur, & mare ipsum, æstu inquietissimum, gelu constringeretur. Remis per congelatas aquas viam sibi aperiebant. Singulis noctibus in litore sub tentoriolo, nive & brumâ indurato, lectulum sibi ex arborum ramis super madidam humum sternebant, subterfluentibus subinde adventitiarum aquarum torrentibus, & intolerabili frigore corpora constringentibus. Præter pulmentum ex radicibus confectum, nihil pro cibo nisi subcinericias ex farina placentulas, & pro potu multas in locis putrem aquam, adhibebant. Hæ erant Augustini Villazæ acerrimo stomachi dolore vexari, cupediæ, adeò ut ob defectum humanorû subsidiorum putarit vi mali è vita sibi abeundum; & aliàs, quòd frigore obriguisset, pro deplorato habitus

est.

est. Inter tot labores vegetum animum, & Barbaris Christo lucrands semper intentum, uterque conservabant: ter tempestate pænè perierunt: è tribus navigioliis, eo quo vehabantur tantùm incolumi, duo cum vectoribus in eorum oculis submersa sunt. Actum agerem, si labores in investigandis per has insulas Barbaris exanthlatis, si rupium arduitatem, si paludosa loca, si sylvarum asperitatem, quibus incedendum erat, rursum hîc scriberem. Sed solatio Sociis erant numerosæ animæ legitimis expiationibus per tot molestias Christo assertæ. Indus nunquam aliàs de peccatis confessus pro mortuo habitus, tactu Iconis Immaculatæ Virginis, Gaspare subministrante, sibi tantisper redditus est, dum antequam verè moreretur peccata expiaret. Augustinum Villazam animarum causâ ad Chunos etiam navigasse, in Nicolai Durandi Provincialis ad Præpositum Generalem litteris invenio: nec dubium quin magno Apostolicorum laborum proventu.

SUPERIORI Anno, Argentei fluminis Prætor à Petro Oniato Provinciali impetrarat, ut Petrus Romerus, tractandorum Indorum peritus, è Paranensi missione ducentarum leucarum itinere ad portum Boni-aëris evocaretur, adverso Urvaicâ navigaturus, exploraturusque Urvaicensium animos, & si quidem Jarosii jugum admittere vellent, oppidum novum in ipso fluminis ostio conditurus. Porrò hujus expeditionis arduitatem inde conjectabis, quòd quamvis Urvaicæ ostium ab portu Boni-aëris non longè absit, nullus eò penetrare ausus fuisset. Obstabant variarum linguarum & morum Indi utrumque littus insidentes, & ferocitate negotique commercio contra externos homines se tutantes. Inter eos eminebant Jarosii & Charuæ, avitarum consuetudinum tenacissimi, perpetuò palabundi, sementis regiminisque impatientes, quorum tanta barbaries est, ut in singulorum parentum mortè digiti nodum sibi abscondant, unde plerosque videre est volâ tenus mancos. Ante Hispanorum adventum struthionum, lagopodum, cervorumque venatione, & piscatione victitabant. Nunc multiplicatis boum equorumque gregibus, per latissimos campos equitando vagantur, bovinâ semicrudâ vescuntur, fundâ plerumque uruntur, adeò certâ lethaliqûe jaculatione, ut avem volantem persèpè excipiant, vastaque quorumcumque animalium corpora prosternant. Ubi Petrus Romerus adulto jam anno ad portum Boni-aëris appulit summâ Prætoris & civium aggratulatione, unico Hispano & pauculis Indis remigibus comitantibus, se dat in viam. Quaquâ ibant occurrebant feroces homines, corporibus unctis, cesarie ultra humeros promissâ, membris crebrâ punctione deformatis, & vocum truculentia formidabiles: qui cum sollicitarentur ad humanitatem veramque Religionem capessendam, obstinatè omnes negabant, præter avitos mores, alia sacra se percepturos. Non desistit tamen vir planè Apostolicus ab incepto, donec Guaratorum primos vicos, centum ab Urvaicæ ostio leucis semotos, attingeret, cupiebatque quàm maximè ad eam partem Urvaicensis Provincia penetrare, ubi Rochus Gonsalvius ante quadriennium Conceptionis oppidum fundaverat; sed obstitere Barbari, Romeri remigibus, nî retrocederent, necem intentantes: quare quia nullum ex tot populis Evangelio maturum inveniret, ad portum Boni-aëris, Provinciali suo & Prætori Regio abs se perspecta explanaturus, rediit.

IN eo portu Petrus Romerus, Nicolaum Durandum novum Provinciale offendit, cujus missu ad Guaicuræos, ducentarum leucarum itinere, adverso Argenteo Paraquarioque flumine, postliminò rediit. Guaicuræis redditus, pristinas in eâ gente domandâ artes cum Alfonso Rodericio, & aliquamdiu cum Josepho Oregio, strenuè renovavit: quamquam fructus non respondit immensis laboribus, ferocitate gentis egregios Sociorum conatus pertinaciter eludente. Tribus mensibus postquam eò venerat, Guaicuræorum Dux, & ejus mater, magno Barbarorum comitatu, Provinciale Assumptionis Collegium inspicientem convenère, rogantes ne suum popularibus suis conspectum denegaret. Invitandi verò modus is fuit. Præibat femina cantu modulato desideria gentis explicans, multisque verbis significans, quàm gratum & utile foret, si tantus Pater miserimæ genti se sisteret.

*Periculâ.**Ad Chunos navigatio.*

CAPUT VII.
Jarosii explorantur.

*Jarosiorum mores.**Petri Romeri generositas.**Jarosiorum obstinatio.*

CAPUT VIII.
Guaicuræi excoluntur.

Guaicuræi Provinciale invitât.